המגמה ההיסטורית ביצירותיו של יוחנן טברסקי..הרומן ''אוריאל אקוסטה'' כדוגמה

המורה: עבד אל ווהאב עבד אל גבר

אוניברסיטת בגדאד/ פקולטת השפות/ מחלקת השפה העברית

abd.alwahab66@yahoo.com

07702808674

הסיכום

יוחנן טברסקי, הסופר היהודי הידוע בזיקתו ההיסטורית, שהייתה השקפה לתולדותו ותרבותו המוסרית. הוא היה הראשון והבולט מבין הסופרים היהודים שכתבו יצירות היסטוריות וביוגרפיות. טברסקי בעל הרומן הראשון והגדול בתקופה ההחדשה **''אוריאל אקוסטה''**. הוא כתב גם כן הרבה סיפורים ביוגרפיים, והסיפור הביוגרפי החשוב שלו הוא "אחד העם".

הרומן "אוריאל אקוסטה" נמצא בשלושה כרכים, שמטפל בתקופות שונות מחיי הפילוסוף הפורטוגזי ההולנדי, שהיה ממקור יהודי "אוריאל אקוסטה". הרומן הזה מתאר את הסבלנות של הגיבור בתקופות שונות. ואיך הוא נאלץ לעזוב את משפחתו, מדינתו וחברתו, כדי לחפש בחיים שונים. אך הוא נפגע במציאות יותר מרירות, בחברה בעלת סתירה.

ברומן הזה, הסופר טברסקי נצל כל יכולותיו הספרותיות כדי שיהיו אמצע לשכנע את הקורא. הוא הצטיין בסוג הזה מהיצירות הסיפוריות ובסיפורים הביוגרפיים לאישיות אימיתיות וידועות בחברה.

מילות מפתח: מגמה היסטורית, יוחנן טברסקי, הרומן "אוריאל אקוסטה".

הקדמה:

המחקר הזה מתעניין בנושא היצירות ההיסטוריות של יוחנן טברסקי. בעבודה הזאת, דברתי על התייחסותו של טברסקי לגיבור רומנו ההיסטורי (אוריאל אקוסטה). טברסקי בעל הסיפורים והרומנים ההיסטוריים והביוגרפיים, התעניין בדמויות גיבוריו ומדבר עליהן בפרטים. הרומן אוריאל אקוסטה פורסם בשלושה כרכים, וכל כרך היה מתייחס לתקופה מסויימה בחיו של אקוסטה. ולפי כמה מהמבקרים הרומן היה צריך לכרך רביעי כדי להשלמת הרעיונות שבו. אוריאל אקוסטה היה בן למשפחה של סוחרים, המשפחה הייתה נוצרית, אך מקורה היה יהודי. אקוסטה בן המשפחה הזאת היה מחפש על מקורו היהודי. גם כן הוא רצה לברוח מחברתו האכזרית. ברומן הזה היו הרבה מאורעות במקומות שונים. טברסקי ברומנו ההיסטורי הגדול הזה, שהיה יצירתו הראשונה, הוא מנסה להבהיר את יכולתו הספרותית. תכנית המחקר הייתה סובבת על כמה צירים חשובים: **התמודדותו של טברסקי עם זיקתו ההיסטורית, התייחסותו של אקוסטה לנוצרים החדשים, בריחתו של אקוסטה מחברתו האכזרית..וכו.**

הצירים האלה היו אמצע כל כך חשוב לשכנע את הקורא של טברסקי. במחקר הזה השתמשתי במקורות עבריים רבים שדברו על הסופר ויצירותיו.

חשיבות המחקר: חשיבות המחקר נובעת מעצם העיסוק ביצירות ההיסוריות של טברסקי, כדי שיהיה אמצע חשוב לשכנע את הקורא. וגם כן להבחין את יכולתו הספרותית של טברסקי דרך יצירותחשיבות המחקר הזה באה באה משום שאין חוקר במחלקת השפה העברית שהתייחס בפרטים לנושא הזה.

מטרות המחקר:

1.לדון בנושא היצירות ההיסטוריות של טברסקי, וביחוד הרומן (אוריאל אקוסטה). ואיך המחבר יוחנן טברסקי נשען עליו להבהרת אופן יצירותיו הספרותיות, וביחוד הרומנים שלו.

2.לשפוך את האור על המאורעות שברומן (אוריאל אקוסטה).

שיטת המחקר: שיטת המחקר היא אנליטית ולרוב היא אנליטית סמיוטית, מפני שאנו מטפלים בניתוח תמונות שגדושות בסמלים ורמזים וכוללות השראות למשוך את הקוראים ולהשתלט על רגשותיהם.

חומר ואובייקט: בעבודת מחקר זו, שפכתי האור על יכולתו הספרותית של יוחנן טברסקי, ואיך הוא שפך האור על דמות גיבורו אוריאל אקוסטה. ועל המאורעות שברומנו (אוריאל אקוסטה).

במחקר זה השתמשתי ברומנו של טברסקי (אוריאל אקוסטה) וכמה מהספרים של הביקורת הספרותית.

רומן:

מקור המילה רומן באנגלית roman، בערבית روايۃ. ויש בכמה שפות הם משתמשים במונח nouvelle. הרומן: הוא סוג ספרותי. היום נקרא רומן, והוא היצירה הספרותית שתהיה בפרוזה, ויש גם סוג מצומצם שנקרא "נובלה", וגם כן הסיפור הקצר. הרומן הוא יצירה רחבת היקף. (לפי כמה מבקרים יש הטוענים שהסוג הספרותי הזה **''רומן''**، התפתח באירופה). ויש שטוענים הרומן התפתח הנפרד מן השירה האפית. הרומן שונה מהנובלה ומסיפור קצר، שונה במאורעות בדמויות בעלילה.. וכו.[1]

הרומן הראשון נכתב ביוונית עתיקה וגם כן הוא נכתב בלטינית، בתקופה שהיא בין המאה הראשונה לפני הספירה למאה הרביעית לספירה. הרומנים והסופרים הידועים בתקופה ההיא: "דפניס וכלואה" מאת לונגוס ויש גם "סטיריקון" מאת פטרוניוס. ועד למאה ה-18 המונח רומן התייחס לספרים שמתארים עלילות רומנטיות. ואז הוא נקרא "רומן רומנטי". אך בימינו ההן המונח "רומן" מקיף את כל תחום היצירה הסיפורית שתהיה רחבת בפרוזה. הרומן מאופיין בסוג העלילה שתהיה מורכבת. ולפעמים העלילה כוללת עלילות מקבילות. וגם כן הזמנים והמקומות והדמויות יהיו מורכבות. הרומן כולל גם כן: הקונפילקט، הסתבכות העלילה، נקודת השיא، התמה וסיום.[2]

רומן היסטורי:

הוא היצירה הספרותית שעלילתה מתרחשת לתקופה שקדמה לזמן כתיבתה. לפעמים יש אירועים היסטוריים שעומדים במוקד העלילה، באירועים האלה הגיבורים הראשיים יהיו דמויות היסטוריות ממשיות. בספרות העברית למשל: צריך לדבר על הרומן מלך בשר ודם של משה שמיר , הרומן ההיסטורי הזה מדבר על חיי המלך החשמונאי אלכסנדר ינאי. אנו מדברים גם כן .על רומנים מסוג זה למשל הרומן" בין שתי ערים" של הסופר צ'ארלס דיקנס, שמדבר על רקע המהפכה הצרפתית.[3]

הסיג הספרותי הזה היה מקובל במאה ה-19. ויש בתקופה ההיא סופרים רבים, אלכסנדר דיומא ,רפאל סבטיני, וולטר סקוט וג'יימס מיצ'נר. בספרות העברית יש הרבה סופרים שכתבו בסוג הזה: יוחנן טברסקי, יוסך אריכא ואחרים כתבו רומנים וסיפורים ההיסטוריים רבים.[4]

יוחנן טברסקי: קורות חייו, ויצירותיו:

יוחנן טברסקי נולד 24 במאי 1900 בשפיקוב שבאוקראינה, הוא חוטר מגזע אדמו"רים, רביים מפורסמים: סבא שלו מצד אביו היה ר' יעקב לייב, הרבי מטריסק, נכדו של בעל "מגן אברהם", מצד אמו הוא צאצאיו של ר' יוחנן מראחמיסטריווקה, שעל שמו נקרא מספרנו. כדרך בני-רביים למד יוחנן מפי מורים פרטיים הן לימודי-קודש והן לימודי-חול. הוא הצטיין בכשרונותיו המעולים, בשקידה עצומה וגם בקנאות לעברית: לא רצה לדבר בשום לשון אלא עברית. הנטיה לכתיבה נתעוררה בו בימי-ילדותו: היה מחבר מחזות ומפרסם ב"תחיית שפה", עתון-בכתב של נערי-העיירה. בשנת 1918 הגיע גל הפרעות לעיירתו, והוא ושרידי משפחתו נמלטו לביסרביה, שהיתה אז בתחומה של רומניה. בשנת 1921 יצא לברלין ולמד זמן-מה באקדמיה פילוסופית-דתית ובמכון מדעי גבוה שיסדו הפרופיסורים הרוסים מבין המהגרים שברחו מרוסיה. ואחר כך יצא לארצות הברית והמשיך בלימודיו. הוא ישב שם 22 שנה, ובשנת 1933 הוכתר בתואר פרופיסור להיסטוריה ישראלית. ב-1948 עלה לפלסטין. הוא נפטר שם ב1967 ונקבר בתל-אביב.[5]

הוא כתה הרומן ההיסטורי "אוריאל אקוסטה", בשלושה כרכים. 1933- 1938. וכתב את הרומן הביוגרפי "אחד העם" ב- 1941، הרומן ההיסטורי "אלפרד דרייפוס" ב- 1944، הרומן "מעולם לעולם" ב-1948، הרומן ההיסטורי "רום ותהום" ב- 1951، "לפידים בלילה": סיפורים היסטוריים ב- 1954، "החצר הפנימית": סיפור ביוגרפי ב- 1954، הסיפור הביוגרפי "הסער וההגה": מחיי שבתי צבי וברוך שפינוזה ב-1958، הסיפור "הבעל שם טוב" ב-1959...וכו.[6]

המגמה ההיסטורית ביצירותיו של יוחנן טברסקי..הרומן ''אוריאל אקוסטה'' כדוגמה

תקציר הרומן ''אוריאל אקוסטה''

הרומן הזה מדבר על הפילוסוף היהודי، הפורטוגזי، אוריאל אקוסטה. והרומן נמצא בשלושה כרכים. בכרך הראשון שנקרא "שחרות"، מספר טברסקי את תולדות חייו וגלגולי-אישיותו של אקוסטה משחרית נעוריו עד תקופת המבוקר. תולדות חייו של הגיבור נתגלה כפרץ רחב בין עלם אידיאליסט ממוצא יהודי לבין העולם הנוצרי-קתולי הסובב אותו. לפנינו משפחה של "נוצרים חדשים"، לא יהודים אנוסים-מתחפשים، אלא מתבוללים גמורים. בני משפחה זו סוחרים עשירים הם.

הכרך השני נקרא "במבצר"، הגיבור ברח מעולם השקר והמרמה، הפשע והרשע، והתבצר במבצר הנצרות והיה למשרתה הנאמן לגזבר המנזר. אולם בלהות ימי-הביניים، שלא פסקו בספר ובפורטוגל גם במאה השבע-עשרה. כרך זה כולו זוועות ואימים: גירוש המורים، מוקדי האינקביזיציה، ציד עבדים، פרעות בנוצרים החדשים: כאן מובלטות האכזריות והרשעות של הנזירים וההגמונים ושל ההמונים המוסתים והנבערים מדעת. כאן העלה טברסקי את דמותה החייתית של הנצרות המוסלפת، המעולפת עננ-מסתורין וטובעת בנהרי-נחלי דם ודמעות.

הכרך השלישי הוא "אמשטרדם". עם שיבתו אל עמו נכנס אוריאל- זהו שמו היהודי- למעגל חדש של גורלו הטרגי. עם הניתוק מהעבר הנוצרי-נזירי ירד מהשמים

ארצה, התנער מענני-המסתורין והיה לאיש ההגיון הברור- לרציונליסט. אותו זמן יצא גם מרשות-היחיד שלו, ממבוכתו הדתית, מבקשת-אלוהים, מסבלות נפשו ועמד בכל קומתו וחוויתו ברשות החברה ובעיותיה החיוניות, המציאותיות.

התמודדותו של טברסקי עם זיקתו ההיסטורית:

יוחנן טברסקי מטפח בסיפורת העברית את הרומן ההיסטורי והסיפור הביוגרפי. הרומן **''אוריאל אקוסטה''**، בן שלושת הכרכים، הוא היצירה הראשונה והגדולה ביותר שלו. הגיבור הוא אישיות רבת-נפתולים، סבל וגבורה נפשית. דמותו ההיסטורית ידועה לנו במקצת מהאוטוביוגרפיה שלו "משל מחיי אנוש"، שכתב אותה סמוך להתאבדותו، ומתוך תעודות ומיסמכים שונים، שאחדים מהם נמצאו רק במאה העשרים (תוכן ספרו "הנחות בדבר המסורת" נתגלה רק בשנת 1922). לפיהם היה **אוריאל אקוסטה** "המבשר של השכלת המאה ה-18 וקדם לזמנו במאה שנה. הוא לא מצא סיפוק בנצרות והעריץ את המקרא، שאין בו כלום מיסורי-גיהינום، אלא מצוות הדת הטבעית לשם חיים בריאים בעולם הזה، ולפיכך חזר אל אמונת אבותיו.[7]

במהותו הספרותית המובהק של יוחנן טברסקי יש בו הרבה מן התמימות، גם כן יש בו מן הבלתי-אמצעיות ומתפישת החזון-סגולות. התכונות אלא המציינות את הסופרים בעלי-האגדה. אף טברסקי דוגמת סקלר، שהיה מטפל בחומר היסטורי، אף ביצירתו עוברות בסך תורות ותרבויות ודתות מתנגדות. אלא שאין תכלית לאלה - והן משמשות، בצורה מופלאה ומופלגה، ארג-יסוד להבלטת תפקיד הדמות הגדולה.[8]

ביצירותיו של טברסקי יש הרבה מן היפה והמחריד בגורל האדם ובתנודות החברה، וגם צבעי הנוף מושכים את העין، ועולם נפשו של היחיד- כמה הוא רוטט וכמה הוא מתגוון בחליפות רחשים ! והנה תיאור גורר תיאור וציור-ציור، והציורים יש שהם מתפצלים פיצולים-פיצולים، ויש שהם נוטים הצדה או נמשכים אגב-גרדא. זה כוחו של טברסקי עם כל החומר הרב והמגוון שהוא משקיע לתוך ספורו، יש בו אחדות פנימית ויש גידול. הארעי והמקרי מצטרף סוף-סוף לשלמות של רושם، כצבעי-הסממנים הללו שביריעת הבד של הצייר، שמקרוב הם נראים כערבוביה מגובבת، ואילו מתוך סקירת פרספקטיבה הכל מזדווג לחטיבה מעשה-אמנות.[9]

תכונות אלו שבדרך ההרצאה הספורית מתגלות ביחוד ב **''אוריאל אקוסטא''**، רומן בן שלשה כרכים שעדיין מתקשר לו המשך. יש ברומן זה כעין חתך המעמיק יורד עד תחתיתם של חיי תקופה ומגלה בהם שכבה אחרי שכבה، רובד אחרי רובד. היסטוריה של אומה שלמה- התגוששות מעמדות، לבטי דת וגילויי תרבות ושירה- נארגת כאן על גבי שטח גדול.[10]

מי לא נפקד ברומן זה? אתה מוצא את האכר הדל ואת הסוחר השמן והערמומי، את ההידאלגו והדום האצילי ואת העבד עם תו העבדות הצרוב בבשרו، את הדונה העדינה ואת הזונה החרופה، את הכוהן והנזיר הישועי ואת החייל הפשוט והקצין המשתחץ، מוירים، יהודים ו נוצרים חדשים، היכל מלך וקסרקטין- אין דבר נעלם מעיניו הבדקניות של הסופר. ולא עוד אלא שהוא חודר לתוך-תוכו של כל פרט ופרט. וכל הפאנוראמה הזאת מתרקמת ומתקפלת מסביב לאישיות אחת. **זאת היא התמודדותו של טברסקי עם זיקתו ההיסטורית.**

ברומנו של טברסקי "אוריאל אקוסטה" הוא מספר את תולדות חייו וגלגולי-אישיותו של אקוסטה שהיה בן משפחה נוצרית، ובני המשפחה הזאת סוחרים עשירים הם، אוהבי חיים. ואנו רואים אותם בעליצותם ופחזותם، במשחקיהם ושעשועיהם. רק הנער **גבריאל** (שמו הנוצרי של אקוסטה) אינו דומה להם: הוא רך וענוג، רגיש-מצפוני، אצילי، מהורהר-עצבני.[11]

את הרומן פותח טברסקי בתיאור של ציד: **"והנה ככלות הציד יושבים בני דא-קוסטה ואוכלים בשר הארנבת הצלויה באש ומיטיבים לבם בצחוק, ורק בני פני גבריאל, היושב מן הצד, מפיקים צער עמוק, ובעיניו דמעות".**[12]

זהו בספר גילוי ראשון של אפיו, של הניגוד בין הסביבה לבין עולמו הפנימי של גבריאל. הציד עורר בלבו את הרחמים ואת ההרהורים על העוול והסלף שבעולם. ומיד מתבלטת גם הסתירה שבין הקתוליות לבין התוסס והומה בנפשו של גבריאל. הכומר השתתף בציד הנצרים, ובדרשתו בכנסיה הירבה לשבח את הנץ, העוף הדורס והטורף, העמידו דוגמא ומופת להתנהגות בני-אדם, ולאחר הדרשה ניגשו המתפללים והתוודו לפני כומר זה.[13]

"הלך לאטו מחריש בשאלו: מדוע שיבח הכומר בדרשתו את הנץ? וברעיונו חולף פתע ציור כלי-דריסתו המגואלים בדם, הוא רואה נוצות פורחות וקולי-אימים באזניו והכומר נגרע פתע בעיניוממעלתו".[14]

הרומן לכאורה טעון עלילה רבה, אלא שזו מתרחשת בעיקר בהיקף והיא מכבידה על המרכז כמסגרת כבדה זו המאפילה על התמונה. טברסקי מגלגל כאן בגושים כבדים, מלחמות, גירושים, ציד-עבדים, תאוות סוערות, שנאה לוהטת, שפלות וערמה ובהמיות מטומטמת. דומה שהעלה את כל קדרות ימי הביניים, את ענני האופל של המסתורין הדתיים, את האכזריות והרשעות של בני-אדם.

<u>התייחסותו של אקוסטה לנוצרים החדשים:</u>

אקוסטה הוא מין דון-קישוט החי בעולם מדומה של נצרות אידיאלית. דון-קישוט נאבק עם שונאים מדומים לשם הצדק, והוא נאבק עם נפשו לשם נצרות מדומה. פעמים שהוא עצמו מרגיש בדון-קישוטיות שלו: **"נץ הטס ועולה השמימה, נכנע ומציית לריבונו של עולם ודורס וטורף באכזריות איומה"**[14]

לבו של גבריאל לא הלך שבי אחרי הכומר, אלא אחרי אמאנדה, בת השכן, והמפרק הראשון שברומן מתחוור, שהנער נוצר לחסד ורחמים, לאהבה גדולה, אלא שהנסיבות גזרו עליו להיעקר מהחיים ומשאיפות לבו ולהיקלע למנזר.. מגיפה פקדה שוב את פורטוגל, ופחד נפל על "הנוצרים החדשים", פן יעלילו עליהם עלילות נתעבות.[15]

והאב הדום בנטו שולח את בנו גבריאל לשנה אחת להיות במנזר שבקואימברי, כי אמר בלבו: **"טוב בעתים אלה של סכנה, שעם-הארץ אראה, כי הנוצרים החדשים דבוקים במשיח באהבה מן הלב ומחנכים בניהם בבתי-הנזירים.**[16]

פרי זדון-לב או פרי תמימות של ילדים מסונוורי-פחד מפני האל הקנא והנוקם, וכל הגושים האלה נערמים זה על גב זה כסלעי-מגור ומטילים את צלם בנפשו של גבריאל-אוריאל, גיבור הרומן, ומעוררים בה זעזועים פנימיים: הרהורי ספק, רחשי זוועה, מחאה אלמת.. הגיבור אינו פועל, אלא נפעל, אין הוא נאבק, אלא מתרשם. הוא אדם חלוק בלבו, נקלע מרשות לרשות- מאמונה תמה לסגפנות ומזו לספקנות. ואילו דא-קוסטא מבקש את האמת והיא נעלמת ממנו. את חירות הרוח הוא מבקש, את חירות המחשבה. **הוא מבקש את החירות אחרי שהוא מתנגש בנוצרים החדשים.**[17]

ספקות החלו מענים אותו, והוא רצה לדעת את האמת, את תעודת האדם עלי-אדמות, והנה עם תום שנת-הנזירות, נכנס לאוניברסיטה האסכולסטית, ומעתה עיניו פקוחות ואזניו קשובות יותר למתחולל סביבו. הוא רואה צביעות, שומע דברי שקר ומרמה, נפגע מהתהום שבין העוני והעושר ושבין התקיף והחלש, ולבו מתכווץ מצער המדוכאים והחלכאים.

אוריאל אקוסטה הוא רומן היסטורי ולא סיפור ביוגרפי, אף-על-פי שנקרא על שם אישיות היסטורית ידועה. ויש לומר, כי דומה הרומן ההיסטורי לרומן ריאליסטי-

אמנותי, הנאמן לאמת המציאותית וחורג הימנה, בהרכיבו על העולם העובדתי עולם בדוי של עלילות דמיוניות וגיבורים חזויים, המשתלשלים אמנם מהמציאות, אך באים בשינוי-צורה, העיבוי ובהגדלה לפי חזונו של האמן.[18]

הדברים אמורים כלפי סטיותיו של טברסקי מהאמת ההיסטורית, שאינן גורעות במאומה מערכו האמנותי של רומן משובח זה. ודאי צדק אותו סופר-היסטוריון שהעיר, כי **''השאלה הסוציאלית לא הטרידה את האנוסים באמשטרדם, כי רובם היו עשירים מופלגים ועסקו במסחר סיטוני ובנקאות, וגם אקוסטה היה סוחר עשיר, ופאר־אר היה רופא פילוסוף ולא פרנס תקיף''**[19]

בריחתו של אקוסטה מחברתו האכזרית:

בכרך השני של הרומן אוריאל אקוסטה שנקרא "במבצר"، גבריאל (אקוסטה) ברח מעולם השקר והמרמה, הפשע והרשע, והתבצר במבצר הנצרות והיה למשרתה הנאמן-לגזבר המנזר. אולם בלהות ימי-הביניים, שלא פסקו בספרד ובפורטוגל גם במאה השבע-עשרה, השיגוהו גם במבצר ורבצו על נשמתו הטהורה-קדושה, והוא מתפתל שוב במכאוביו. כרך זה כולו זוועות ואימים: גירוש המורים, מוקדי האינקביזיציה, ציד עבדים, פרעות בנוצרים החדשים, כאן מובלטות האכזריות והרשעות של הנזירים וההגמונים ושל ההמונים המוסתים והנבערים מדעת, שפלותם וערמתם, תאוותיהם הגסות ושנאתם הלוהטת לזולת.[20]

כאן העלה טברסקי את דמותה החייתית של הנצרות המסולפת, המעולפת ענני-מסתורין וטובעת בנהרי-נחלי דם ודמעות. נצרות זו מתפוררת בגנזי-לבבו של גבריאל, ובמקומה מתלקחת בנפשו האש המוסרית-נבואית, והוא יוצא שוב למלחמה בשם הצדק, מתאזר עוז להגן על הנזיר הגיבן, החוזה הקדוש והחולה פרא ליאון, שאינו אלא בבואתו הנאמנה, גולום חי של סערת מצפונו, של מילוי חובתו הוא כלפי האנושות.

''נזיר זה מרעיש את חומות הקתוליות, קורע מעליה את צעיפיה המגואלים בדם ומקדש שם האמת והצדק על המוקד, וגבריאל כורע אין-אונים בפני החיה האיומה, ששמה אינקביזיציה. גבריאל מסתחרר במעגלות מנוגדים, והטרגיות מחלחלת בכל טיפה מדמו ההומה בלי-פוגה. הוא נלחם עם נפשו וכופה עליה את הנצרות ''הקדושה'' כביכול, ואז הוא סגפן, מיסטיקן, שרוי בשמים, מבער את ''הרע'' מקרבו''.[21]

ברומן משתלשל גם חוט רומאנטי של אהבה טראגית בין אקוסטה ובין אמנדה, חברת ילדותו, אהבה שניתקה באכזריות-זדון על ידי נכלי אמה החורגת. ואף כי זו לא היתה אלא אפיזודה בחייו של אקוסטה, היה רושמה ממושך והשפיע שלא בידיעתו על רוחו ועל מהלך חייו.[22]

בו, מוצא את אמנדה אהובת-נעוריו, הכלואה במנזר, צער האהבה הדחויה והמושפלת תוקפו, והוא מוכן ומזומן לשוב לחיקה, לרוממה עד השמים ולחיות בה.. הוא נקלע בכף הקלע של ספקות נוקבים, עד פרוץ הפרעות בנוצרים החדשים ומגלות לו את התהום, הרובצת בינו, היהודי המוסרי, לבין העולם הנוצרי האכזר, והוא מחליט לשוב לצור-מחצבתו.

''הן כל שאיפתי לאמת האחרונה, שאין לה מדחה בשום אופן.. איני יכול לומר בשעת הדווה-הדווה, בשעת ווידוי-ווידוי, להציע עולמי בפילוסופיה נוחה ורכה כמו בכרים וכסתות, שתהא הנפילה קלה ונעימה.. כל רצוני להיות קומה שלמה, איש של הכל או לא כלום-אולי גורל חיי להיות מאמין או מין, אך לא איש-בינים, רותה או צונן, אך לא פושר''.[23]

איש כזה לעולם לא ימצא לו מקום בחברה, לשם כך הסתלק מחיי החולין וקידש עצמו לנזירות. תחת לתקן אחרים יתקן תחילה את עצמו. הוא עובר מ "עולם של פרויד" ל "עולם של חיבור". שריפת אחד הנזירים ה "כופרים" בפומבי ובעסק גדול, העמידה אותו על התהום הרובצת לרגליו.

''הוא ברח להולאניה, ארץ החופש ומקום מקלט לאנוסי הדת. הוא שאף לשוב למקורו הישראלי, לברית הישנה הדוגלת בשם האהבה והחסר. ומה מצא? שוב אונס וכפיה ומוראי החרם, שוב ''כנסיה'' מאובנה עם מערכת גדרים וסייגים ועם שלטון של תקיפים. ושוב נעשה לבו חלוק. וכשלא נזהר בפיו וראה הכרח לעצמו להגיד את האמת כאשר עם לבו.[24]

פרשת הנפשות שברומן ארוכה למדי. מהן- דמויות בולטות, הטובות, מהן- צללי דמויות ארעיות המופיעות וחולפות כזבובי-נוגה באפלת ערב.[25]

טברסקי הוא צייר ההיסטוריה. אותה ממחיש הוא בתמונות ובציורים, מסביר בשיטה דימונסטרטיבית, כלומר, מראה אותה כהוויתה במציאות, או בשיטה ביוגרפית, ואז מתרכז החומר ההיסטורי מסביב לאישיות מסוימת, הנתונה בקלחת המאורעות, וציורי הסביבה מבליטים לא רק את הרקע התקופתי שלה, אלא גם דרכי צמיחתה וגידולה, תגובותיה ועלילותיה, ביחוד את גורלה בתהפוכות הזמן.

הרצון לחיים אחרים:

זהו רומן יקר-ערך, נכס פדגוגי-אמנותי מעולה. אין בספר זה, קטן-הכמות, כדי רומן היסטורי, כי מגולל הוא אך ורק תמונות אחדות ממסע-הצלב הראשון ובצמצום רב, במידת הנחיצות לגופו של הענין.

הכרך השלישי הוא "אמשטרדם". עם שיבתו אל עמו נכנס אוריאל- זהו שמו היהודי- למעגל חדש של גורלו הטרגי. עם הניתוק מהעבר הנוצרי-נזירי ירד מהשמים ארצה, התנער מעננ-המסתורין והיה לאיש ההגיון הברור-לרציונליסט.

''בפורטוגל חפצתי להיות פועל ולא הייתי אלא נפעל בלבד. ראיתי, מה רבה שם האשפה, ובמטאטא לא יצאתי, כי הרגשתי את עצמי שם זר.. שם ראיתי מן המחשבה כבעל-מות הירא מן המראה''.[26]

פה נתלהט אקוסטה והיה למורד במשטר הקיים, בסדרי הקהילות, והוקיע את נגעי החברה ומומיה. הוא נלחם נגד העשירים והפרנסים התקיפים, הגן על העובדים העניים, על בעלי-המלאכה המקופחים, התמרמר על המנצלים וחומסים ללא-חמלה ועל המנוצלים הקופצים את פיהם וכובשים את מרדם. הוא השתער בכל אפיו הסוער על ראשי- הקהל, המתעללים בדלת-העם, מקשיחים את לבם ומתעלמים מסבלותיהם של אחיהם האנוסים, פליטי- האינקביזיציה.[27]

אוריאל לא רצה לעסוק בפרקמטיה, והבורסה היתה תועבת נפשו, על-כן התפרנס מיגיע-כפיו, מליטוש אבנים יקרות, וכאן ראה עושק וניצול וצעק חמס. וכיון שגם באמשטרדם התעטף משטר הניצול והתקיפות באיצטלא של קדושה דתית, הניף את שוט הבקורת גם על הדת והיה ממאמין אדוק לכופר בהישארות הנפש ועולם-הבא.[28]

''עם כל השיפורים, חיינו עודם נלוזים ומעותים כמו אז, והרע עוד בעינו עומד- חיי-תרמית ותחבולות-רשע, שנאת-חינם וצרות-עין. וספר זה על אקוסטה, האם לא יתר לב איש ממקומו בעיינו בו? האם לא ישתאב לו ממנו הרצון לחיים אחרים?''.[29]

טברסקי הוא איש השפע, מספר פורה, ומרובים הנכסים שהכניס לאוצר הסיפורת העברית החדישה. הם מפורטים בביבליוגרפיה שבסוף פרקנו זה.

ההיסטוריה של היהודים ברומן אוריאל אקוסטה:

''רוצה אתה להכיר ולדעת את האומה המזועזעת והמסוערת בימי חורבן הבית השני על פלגותיה וכיתותיה, על מלחמותיה ומרידותיה ברומאים, על אישיה ומנהיגיה, על תפארת גבורותיה והוד הקרבתה על מזבח החירות והמולדת''.[30]

טברסקי הוא איש המרחבים ההיסטוריים, ויצירתו שרועה על שטחים נרחבים של תקופות, של שבטים, עמים וגזעים, של תנודות החברה וגורלות התוכים לכלל ולפרט. כהיסטוריה צמוד הוא יותר להיסטוריה הפנימית מאשר לחיצונית, שלא דברי-ימי-מלכי-עולם ומלחמות וכיבושים מעסיקים את דעתו.[31]

אלא תהליכים היסטוריים, גלגולי התרבות האנושית, אמונות ודעות, צורות ההווי והנוהג וכדומה. כל סיפור של טברסקי יוצא בצבעי הדור, מבליט את גוני החיים המתוארים בו: כל גיבור מרגיש ופועל לפי רוח הזמן, הוגה ומדבר בלשון התקופה. הקורא את סיפוריו, שרוי בפנים ההיסטוריה, צופה פני החיים בשטפם היומיומי, רואה גם פכים קטנים, והעיקר: הוא נאחז במצודת התקופה וחי כאילו את חייה, וכל משבריה וגליה עוברים כאילו עליו, והם מתמשכים ומגשרים עבר והווה, ונשימת ההיסטוריה מלפפת אותו, ואפקיו מתרחבים, והוא הולך ונשתל בקרקע-העולם של עמו ושל האנושות שבכל הדורות.

''מה מצבה של האומה? האומה היהודית מימי חורבן הבית השני, ואז היה השבי והריסת ירושלים על-ידי הרשעים. איפה הם היהודים? אין להם זכרון. האם הם נשכחו? איפה הם ההיסטוריונים שכתבו על חיי היהודים בתקופה הקדומה? איפה הם מנהגי ישראל?''.[32]

טברסקי הוא מספר מובהק, אחד מן המעולים בספרות העברית, סופר פורה בעל סגנון עצמי ומקורי. לשונו-לשון חכמים היונקת ממקורות ראשונים-חריפה ומרובת סממנים, אם כי לא תמיד מהודקה. הוא אחד המעוטים שבמספרי הדור החדש שיצאו מגבול הנובלה וחידשו עלינו את המסורת הישנה והטובה של האופוס הרחב. אידיליסטן ואיש המוסר לפי הרגשת עולמו הוא נמשך אל הדמויות הפלאיות הרחוקות, שזוהר יפים האנושי מאיר באור חסד מתמיד מבעד לצללי הדורות. מתוך נבכי העבר הוא דולה ערכי חיים ויופי הקרובים ללבו של האדם המודרני. כלום לבטי נפשו של אקוסטה ופרשת מלחמותיו אינם אלה של בני דורנו? אמנם, יש אשר יתעוררו בקרבנו הרהורי ספק בנוגע לדרך זו של אימוץ הכוחות בכיוון אחד.[33]

יש שנראה לנו שחתירה מתמידה זו אל העבר והיאחזות עקשנית זו בצורת הסיפור ההיסטורי ואף ההתרכזות בחוג מסוים מאורעות גדולים-עלולים להביא לפעמים לידי הצטמצמות או-מה שגרוע מזה, לידי שגרת-חזרה, והעיקר, לידי התרחקות יתירה ממקורות היצירה החיוניים והנאמנים ביותר- מן החיים הריאליים.

התייחסותו של טברסקי לדמויותיו ברומן אוריאל אקוסטה:

יש להודות שטברסקי שיקע ברומנו "אוריאל אקוסטה" מאמץ יצירי וארדיכלי רב והשתדל לתת לו גם היקף של רומן. ואמנם יש בו מסימני הרומן: יש גיבור מרכזי שהכל מתנועע מסביב לו. הגיבור נראה לנו בתקופות שונות של ימי חייו-חיי אדם וההיסטוריה של המאורעות שקרו בחייו. יש גם ברומנו ההיסטורי של טברסקי הארה-פסיכולוגית מעמיקה של הגורמים הנפשיים והתגובות החיצוניות. ואף על-פי-כן אין בכל הסגולות האלו כדי למלאות חסרונו של עיקר יסודי אחד-חסרון העלילה.[34]

בנוסח לדמויותיו של הרומן "אוריאל אקוסטה"، כבר רמזתי למעלה על שפע הציורים וגודש הצבעים שבתיאוריו של טברסקי. וכדאי לציין עוד קו אחד בטבע ראייתו המיוחדה. מדרכו להפסיק את מהלך הדברים (פעמים אף באמצע המשפט)

ולהתעכב על איזה דבר צדדי-על מזג האויר או על איזה עצם המזדקר משום מה לעינים, ודוקא ברגע מכריע וגורלי, כשהמתיחות גדולה וכבדה מנשוא והלב חרד לקראת הבא. באה הפסקה כעין זו, כאילו מתוך כוונה תחילה להסיח את הלב או לדחות לרגע את ההכרחי.[35]

כך כשאקוסטה ממהר אל השער לקדם את פני ההמון המשוסה המתנפל על בית הוריו, הוא עובר את המטבח, והנה: **''במטבח דולקים עצים תחת התבשיל וקול רתיחתו בסיר נשמע כקול בע-בע. בפינה שני גורי-חתול, האחד אפור לבן והשני כולו אפור, מראה עכבר. הראשון בשמעו קול הצעדים מקפץ קפיצות-קפיצות, יושב מרחוק ופוער פה קטן אדום כדם: מיאו! רעב אני! ובעיניו המלופלפות צער. אבל אחיו, הבריא ממנו, מחריש, זוקף אחוריו ועובר סמוך לאחיו הקטן המילל, נוגע בזנבו בסנטרו של זה: בוש והכלם!''.**[36]

תיאור יפה וחי כשהוא לעצמו, אבל הנך תוהה: למה הוא בא? ויש שהציור מדויק לכל פרטיו אף בשעה שהדיוק אינו יפה לו, למשל- במראה החלום, אקוסטה חולם: אמנדה, ידידת לבבו, סובבת במחול.

''פתאום הקיפוה חיות משונות וגדולות, תבניתן כחזירים מן הישוב, ואולם קרני שור קרניהן ועליהן חופף בכנפיו השחורות הרוחשות, אשר כמו מפריסות פרסה בקצותיהן-עטלף גדול, ומן הצד יתגנב אליה עכבר-עוף שני אשר מקור איה לו ועיניו יצאו מחוריהן. כרעיו השפופות שעירות ככרעי שדים וצפרניהן עקומות''.[37]

דייקנות כזו בחלום אינה טבעית והיא גם מחלישה את רושם האימה שלשמה בא כל התיאור. ואולם כל הזרויות הללו שציינתי למעלה הן מקוי האופי של טברסקי ומדרך ראייתו. וסוף סוף הרי נבלעות אצלו בארג הכללי של הרומן. בשלשת חלקי הרומם יש פרקים לעשרות המצטיינים בהרצאה אפית רחבה ובטוחה. די להזכיר את התיאורים: ציד העבדים באפריקה, מיתתו של דן ביניטו דא-קוסטה, משפט האינקוויזיציה, שריפת הכופרים, מסע ההמון על שכונת הנוצרים החדשים ועוד כיוצא בהם.[38]

כל אחד לעצמו הוא הטיבה של אמנות, ואי-אתה יודע על מה לתמוה יותר- על הגראנדיוזיות של התמונה בכלל, או על תעופת הדמיון ודקות התפישה של המומנטים הפסיכולוגיים, או על רוחב הידיעה של המצע הסוציאלי-היסטורי. גישה תרבותית-אמנותית כזו מציינת הישג רב בספרות העברית.

כדאי לציין שברומן זה ניכרת השפעה פרוידית מסויימה המתבטאת בהטעמה מיוחדה של רשמי הילדות כגורם מכריע בהתפתחות האישיות. פרשת חייו של אקוסטה ניתנה מראשית ילדותו, והחוויות הראשונות כבר מסמנות את דמות-נפשו ואת גורל חייו בעתיד. שאר יצירותיו של טברסקי הם מסוג הספורים הביוגראפיים כמתכונתו של אמיל לודוויג, שנעשו רווחים בספרות בשנים האחרונות, אחדים מהם (דיקארט, שפינוזה) אינם אלא פרקי המשך לאוריאל אקוסטה.[39]

נקודת היצירה בספורים הללו היא, כפי שטבע הדברים מחייב-הדמות ההיסטורית-פילוסופית כפי שנקבעה בספרות. אין הוא בונה את האישיות מתוך מערכת רשמים ופעולות והשפעות סביבה, אלא- בסדר מהופך: מתוך שיטה פילוסופית קבועה הוא תולש קטעי-מחשבה ושברי-רעיונות וקובעם בתוך רשת של מראות ומאורעות, ומסביבה ריאלית-דמיונית זו נאצלת להם מעין חיות "בשר-ודמית".

אולם בכל כפירתו דומה הוא בגלגול זה דווקא לאיזה נביא עברי קדמון, שכל עוול וזדון שורטים שרטות בנפשו והוא צועק וזועם: **''למה לי רוב זבחיכם?!...ידיכם דמים מלאו!''.** ההתנגשות עם החברה היהודית באמשטרדם הכריחה אותו לעזוב מקלטו זה ולצאת להמבוגר. בזה תם הרומן, אך לא נשלם, כי חסרה לנו תקופת

המבוגר ושיבתו לאמשטרדם, תקופת מלחמת-התנופה שלו ביהדות הרבנית, שגררה אחריה רדיפות ונגישות וחרמות ובזיונות עד שהתאבד. חסר, איפוא, הכרך הרביעי, הפרק האחרון והטרגי ביותר בחיי אוריאל אקוסטה.(40)

לבסוף צריך לי לומר: הרומן אוריאל אקוסטה של טברסקי מרהיבנו כבנין משולב, ברם המגמה ההיסטורית-אמנותית הביאה את הרומניסט לידי מבנה בצורת האליפסיה: שני מרכזים נקבעו ברומן זה: **התקופה והגיבור**, ובכרך הראשון יש משום שיווי משקל בין המרכזים הללו, אך בכרך השני שולט ציור התקופה, והגיבור אקוסטה מזדקר משפע התמונות ההיסטוריות כגל יחיד על-פני ים סוער, ובכרך השלישי תוסס ופועל אקוסטה, וכל המתחולל סביבו משתעבד לתגובותיו, למעשיו, לאישיותו העומדת במרכז הדברים.

טברסקי הוא בעל גמיון יוצר עשיר, וכוחו גדול בשיקום עולמות ששקעו בנשיה, בהחיאת העבר על הסגוניות שבחיי אדם בכל הזמנים, ברם שיקום זה בא בעיקר כמכחול האמן-בתיאור ובציור. יצר הציור סוכן בו ומושכו לכל הצדדים: לצייר המונים בתנועתם ובהתרגשותם, כשהם נישאים על נחשולי ההיסטוריה, יחידים השוחים נגד הזרם בבדידותם ובהתלבטויותיהם, מראות-נוף, אירועים ודיבורים, מידות ונוהג, וספריו מלאים וגדושים ציורים מכל מערכות החיים. החתך אצלו אפקי, וגיבורו נודד לרוב ממקום למקום, מחברה לחברה, מתגלגל במצבים שונים, מקפל באישיותו ובחייו את ההתרחשות ההיסטורית, ודמותו נארגת מחוטי מסכת הזמן.

טברסקי הוא היסטוריון חוקר-מדען, פסיכולוגיסט והוגה-דעות. מחקריו השקודים והקפדנים בתעודות ומיסמכים היסטוריים וצירופיו המדעיים של קו לקו ושל פרט לפרט עד-כדי ארגון תמונה שלימה ובהירה, אלה מסויים מעין הקורא הבא אל המוכן והמוגמר, ברם אלה מהווים את השתי-וערב במסכת יצירותיו, שהן בעיקר עיצוב דמות ההיסטוריה בצורה בלטריסטית. ההיסטוריוסופיה שלו היא אקלקטית. הרכב של גישות שונות לזרימת חיי האנושות בערוצי העתים והדורות.

<u>המסקנות:</u>

1.הרומן ההיסטורי: הוא היצירה הספרותית שעלילתה מתרחשת לתקופה שקדמה לזמן כתיבתה.

2.יוחנן טברסקי מטפח בסיפורת העברית את הרומן ההיסטורי והסיפור הביוגרפי.

3.טברסקי הוא הסופר העברי הראשון שכבל את יצירתו בכבלי הנאמנות להיסטוריה.

4.אוריאל אקוסטה הוא רומן היסטורי, שנקרא על שם אישיות היסטורית ידועה.

5.טברסקי הוא איש המרחבים ההיסטוריים, ויצירתו שרועה על שטחים נרחבים של תקופות, של שבטים, עמים וגזעים.

6.ברומן ההיסטורי העיקר בשבילו התקופה, פרשיות החיים, שפע של ראיה ובינה לעתים.

7.טברסקי הוא היסטוריון חוקר-מדען, פסיכולוגיסט והוגה-דעות. והוא מצמיד את ההיסטוריה לפסיכולוגיה.

8.ברומן "אוריאל אקוסטה" יש גיבור מרכזי שהכל מתנועע מסביב לו.

9.גיבור "אוריאל אקוסטה" עמד מתוך שיטה פילוסופית קבועה, ומסביבה ריאלית-דמיונית.

10.ב"אוריאל אקוסטה", טברסקי מגלגל בגושים כבדים: מלחמות, גירושים, ציד-עבדים, תאוות סוערות, שנאה לוהטת...וכו.

11.גיבורו של הרומן "אוריאל אקוסטה", שאף לשוב למקורו הישראלי, לברית הישנה הדוגלת בשם האהבה והחסד.

12.טברסקי הוציא את אוריאל אקוסטה מתחומי הרציונליזם והצדוקיות והעמיד את אישיותו הטרגית על מרכז נפשי אחד: יהודי-גזעי, מוסרי-נבואי.
13.ברומנו של טברסקי "אוריאל אקוסטה", ניכרת השפעה פרוידית מסויימה המתבטאת בהטעמה מיוחדה של רשמי הילדות כגורם מכריע בהתפתחות האישיות.
14.ברומן הזה, פרשת חייו של הגיבור ניתנה מראשית ילדותו, והחוויות הראשונות, כבר מסמנות את דמות-נפשו ואת גורל חייו בעתיד.

<u>הערות שוליים:</u>

1.יוסף, מיכאל. ההיסטוריה של הרומן. שוקן (ירושלים 1987). עמ' 17.
2.שם. עמ' 18.
3.ראובן, חיים. הרומן ההיסטורי בספרות העברית. דביר (תל-אביב 2006). עמ' 14.
4.שם. עמ' 16.
5.בן-אור, אהרון.תולדות הספרות העברית בדורנו, כרך שני. יזרעאל (תל-אביב 1955). עמ' 157.
6.שם. עמ' 158.
7.שם. עמ' 159.
8. אפשטיין, אברהם. מקרוב ומרחוק. פרקי מסה ובקורת. אוהל (ניו-יורק 1944). עמ' 23.
9. סדן, דב. בין דין לחשבון: מסות על סופרים וספרים. דביר (תל-אביב 1963). עמ' 187.
10.אפשטיין, אברהם. שם. עמ' 24.
11.עומר, שמיר. על יצרותיו של יוחנן טברסקי. דביר (תל-אביב 1957). עמ' 56.
12.טברסקי, יוחנן. אוריאל אקוסטה, כרך א "שחרות". א"י שטיבל (תל-אביב 1933). עמ' 15.
13.עומר, שמיר. שם. עמ' 57.
14.טברסקי, יוחנן. שם. עמ' 16.
15.שם. עמ' 23.
16.שם. עמ' 26.
17.שם. עמ' 27.
18.יצחק, אמילי. ההיסטוריה ברומנו של יוחנן טברסקי "אוריאל אקוסטה". שוקן (ירושלים 1966). עמ' 56.
19.טברסקי, יוחנן. שם. עמ' 34.
20.בן-אור, אהרון. שם. עמ' 161.
21.טברסקי, יוחנן. אוריאל אקוסטה, כרך ב "במבצר". א"י שטיבל (תל-אביב 1935). עמ' 34.
22.יצחק, אמילי. שם. עמ' 62.
23.טברסקי, יוחנן. שם. עמ' 37.
24.שם. עמ' 38.
25.סדן, דב. שם. עמ' 193.
26.טברסקי, יוחנן. אוריאל אקוסטה, כרך ג "אמשטרדם". א"י שטיבל (תל-אביב 1938). עמ' 16.
27.יוסי, אברהם. סיפורי טברסקי המופלאים. דביר (תל-אביב 1965). עמ' 78.
28.סדן, דב. שם. עמ' 197.
29.טברסקי, יוחנן. שם. עמ' 56.

30.שם. עמ' 58.
31.יוסי, אברהם. שם. עמ' 92.
32.טברסקי, יוחנן. שם. עמ' 76.
33.אפשטיין, אברהם. שם. עמ' 33.
34.ראובן, חיים. שם. עמ' 143.
35.אפשטיין, אברהם. שם. עמ' 25- 26.
36.טברסקי, יוחנן. שם. עמ' 98.
37.שם. עמ' 116.
38.אפשטיין, אברהם. שם. עמ' 26.
39.גיל, משה. כתבים נבחרים, מבוא וביבליוגרפיה. ראובן מס (ירושלים 1970). עמ' 187.
40.שם. עמ' 190.

<u>המקורות:</u>

1.אפשטיין, אברהם. מקרוב ומרחוק. פרקי מסה ובקורת. אוהל (ניו-יורק 1944).
2.בן-אור, אהרון.תולדות הספרות העברית בדורנו, כרך שני. יזרעאל (תל-אביב 1955).
3.גיל, משה. כתבים נבחרים, מבוא וביבליוגרפיה. ראובן מס (ירושלים 1970).
4.טברסקי, יוחנן. אוריאל אקוסטה, כרך א "שחרות". א"י שטיבל (תל-אביב 1933).
5.----------. אוריאל אקוסטה, כרך ב "במבצר". א"י שטיבל (תל-אביב 1935).
6.----------. אוריאל אקוסטה, כרך ג "אמשטרדם". א"י שטיבל (תל-אביב 1938).
7.יוסי, אברהם. סיפורי טברסקי המופלאים. דביר (תל-אביב 1965).
8.יוסף, מיכאל. ההיסטוריה של הרומן. שוקן (ירושלים 1987).
9.יצחק, אמילי. ההיסטוריה ברומנו של יוחנן טברסקי "אוריאל אקוסטה". שוקן (ירושלים 1966).
10.סדן, דב. בין דין לחשבון: מסות על סופרים וספרים. דביר (תל-אביב 1963).
11.עומר, שמיר. על יצרותיו של יוחנן טברסקי. דביר (תל-אביב 1957).
12.ראובן, חיים. הרומן ההיסטורי בספרות העברית. דביר (תל-אביב 2006).

الأتجاه التاريخي في نتاجات يوحنان طبرسكي..رواية أوريال أكوستا إنموذجا.

المدرس عبد الوهاب عبد الجبار عبد الوهاب
جامعة بغداد/ كلية اللغات–قسم اللغة العبرية

ملخص البحث

يوحنان طبرسكي، الكاتب اليهودي المعروف بتوجهه التاريخي، والذي كان إنعكاسا لنشأته وتعليمه التقليدي. طبرسكي كان الأديب الأول والأبرز من بين الأدباء اليهود والذي كتب النتاجات التاريخية والذاتية، فهو صاحب أكبر وأول رواية تاريخية بالحقبة الحديثة "أوريال أكوستا"، كتب كذلك الكثير من القصص الذاتية وأهمها "أحدهاعام". رواية "أوريال أكوستا" كتبت بثلاثة أجزاء وعالجت فترات من حياة الفيلسوف البرتغالي الهولندي، اليهودي الأصل (أوريل دا كوستا) وكيف مر بطل الرواية هذا بظروف مختلفة إضطرته الى مغادرة عائلته وبلده ومجتمعه، بحثا عن حياة مختلفة. لكنه يصطدم بواقع أشد مرارة، ومجتمعا متناقضا بكل شئ. لقد سخر الكاتب طبرسكي كل أمكانياته الأدبية في هذه الرواية من اجل ان تكون وسيلة لأقناع القارئ، حيث برع طبرسكي بهذا النوع من النتاجات القصصية وكذلك بقصص السير الذاتية لشخصيات حقيقية ومعروفة في المجتمع.

الكلمات المفتاحية: أتجاهات تاريخية، يوحنان طبرسكي، رواية أوريال أكوستا.

The historical trend in the works of YohananTwersky. The novel of Uriel da Costa as a model.

Inst: Abdul Wahhab A. Abdul Wahab
Baghdad University / Faculty of Languages

Abstract

YohananTwersky, a Jewish writer known for his historical orientation, was a reflection of his origin and his traditional teaching. Twersky was the first and foremost writer among the Jewish writers who wrote the historical and subjective productions. He is the author of the largest and first historical novel in the modern era, " **Uriel da Costa**". He also wrote many self-stories, most notably "`ahd-Haam"

The novel ", " **Uriel da Costa**"" was written in three parts and dealt with periods of the life of the Portuguese-Jewish philosopher, , " **Uriel da Costa**", and how this protagonist went through different circumstances that forced him to leave his family, country and society in search of a different life. But it collides with a more bitter reality, a society that is contradictory to everything.

Twersky has used all his literary abilities in this novel in order to be a means of persuading the reader. Twersky excelled in this kind of narrative output as well as in the biography of real and well-known personalities in society..

Key words: historical trends, Yohanan Twersky, The novel of Uriel da Costa.